

Roma nemzeti jelképek

Április 8. - Nemzetközi Roma Nap. Az 1971-ben Londonban megrendezett I. Roma Világkongresszusról emlékezünk meg ezen a napon. Itt született döntés a roma nemzeti jelképek használatáról. Április 8-át a IV. Roma Világkongresszuson, 1990-ben kiáltották ki hivatalosan is roma nemzeti ünneppé.

Zászló

1933-ban egy Bukarestben megrendezett nemzetközi roma kongresszuson elfogadtak egy egyszerű, kék és zöld sávból álló zászlót, ez azonban nem terjedt el, gyakorlatilag évtizedekre feledésbe merült.

Az 1971-es I. Roma Világkongresszus ezt vette alapul, és kiegészítve a vörös keréssel a nemzetközi cigányság zászlójának tette meg. A zászlónak ez a formája gyorsan terjedt el a cigány közösségekben és vált közzismertté a nem cigányok körében is.

A zászló bár egyszerű vizuális elemekből áll, de szimbolikájában összetett.

- A **kék sáv** jelenti az eget. Utal a végtelenségre, szabadságra és a lehetőségekre, valamint túlvilági dolgokra, a mennyországra, keresztényeknek Istenre, muszlimoknak Allahra.
- A **zöld sáv** a földet jelképezi. A növények, a legelők és a természet zöldje. Utal a cigányság természetszeretetére és természet-közeli életmódjára. Ugyanakkor a végtelen ég kékjével szemben jelenti a földi kötöttségeket is.
- A **vörös kerék** többszörösen összetett szimbólum.
 - Utal az őshaza, India zászlójára.
 - A kerék jelképezi az utazást, a vándorló életmódot és a cigányságnál gyakran tapasztalható vándorlást.
 - A kerék formájával és színével jelképezi a lemenő és felkelő napot, utalva ezzel a folyamatos újjászületés lehetőségére.
 - A vörös szín a vér színe is, mely önmagában is kettős jelkép. Egyfelől a testet életben tartó folyadék az élet jelképe, másrészt mint kiontott vér a történelem ártatlan áldozatait jelképezi.

Himnusz

A nemzetközi cigány himnusz

Ugyancsak az 1971-ben, Londonban tartott első Roma Világkongresszuson fogadták el a *Gelem, gelem* kezdetű roma himnuszt. Szerző: a jugoszláviai származású Žarko Jovanović Jagdino (*zsárko jovánovics jágdino*). Ő eredetileg a kongresszus "indulójának", dalának szánta, azonban a küldöttek a nemzetközi cigányság himnuszának kiáltották ki.

Ma már számtalan zenei előadásmódja és szövegváltozata létezik. Ugyancsak megszülettek a nem cigány nyelvű szövegváltozatok is, melyek azonban általában új szövegalkotások, nem csak fordítások. Az eredeti szöveg, a nemzetközi cigány helyesírással:

Gelem, gelem, lungone dromenca
Maladilem baxtale Romenca
Ah, Romale, kathar tume aven,
le caxrenca, baxtale dromenca?

Aj, Romale, aj, Čhavale!

Vi man sas ek bari familija,
Mudardasle e kali legija.
Athe vreme, uštyi rom akana,
Te xutrasa, maj mišto keresa!
Aven manca sa lumake Roma,
Thaj putras le romane droma!

Aj, Romale, aj, Čhavale!

Himnusz

A magyarországi romák hivatalosan is elismert himnusza a Gelem, gelem kezdetű nemzetközi cigány himnusz.

Emellett azonban a magyarországi romák körében egy másik költemény két különböző dallamváltozata is himnuszként vált ismertté. Egy Bari Károly által gyűjtött népmese alapján Varga Gusztáv írt dalszöveget magyarul, Orsós Jakab pedig beás nyelven. A dallamot a Kalyi Jag együttes szerezte, és Lungoj o drom angla mande („Hosszú az út előttem”) című lemezükön jelent meg Könyörgés címmel. Miután a dal beásul hangzik el, ezért a beások körében azonnal nagy népszerűsége telt szert, és azóta ez a **beás himnusz**.

Pädure vergyé, pädure vergyé,
Nuroku vinyé, nuroku merzsje,
Gîndu bátyé bubujestyé,
Lume, cára misjunyestyé.

Lume, cára-j szträjinu nosztru,
Kă-j bájásu numá lotru,
N-ány furát noj numá on kuj,
Dîn krusje lu Dimizo.

Jártă, jártă Dimizolyé,
Hă nyé jertyé lume, cára,
Ny-áj bătut tu kum aj gîngyit,
Lume, cára ny-o însztränyit.

Ennek van egy muncsán változata:

Pädure verdé, pädure verdé,
Nuroku viné, nuroku megyé,
Gîndu báté bubujásté,
Lume, cára mîncsunesté.

Lume, cára-j dushmani nostri,
Dă cîgani nu-j māj lotri,
N-ám furát noj nics u kuju,
Dîn krucse luj Dumnizăvu.

Jártă, jártă Dumnizăvu,
Sză né jártă lume, cára,
N-áj bătut tu kum aj gîndit,
Lume, cára né á szträdit.

A beás szövegnek a magyar nyelvű változatát egy másik, gyorsabb dallammal dolgozta fel az Ando Drom együttes, amely szintén gyorsan népszerű lett a cigánység körében. Ezt a dalváltozatot sokan a „**magyarországi cigánység himuszának**” tekintik. A dal szövege magyarul így hangzik:

*Zöld az erdő, zöld a hegy is
A szerencse jön is, megy is
Gondok kése húsunkba vág
Képmutató lett a világ*

*Egész világ ellenünk
Úzött tolvajokként élünk
Nem loptunk mi csak egy szöveget
Krisztus vérző tenyeréből*

*Isten, könyörülj meg nekünk
Ne szenvedjen tovább népünk
Megátkoztál, meg is vertél
Örök csavargóvá tettél.*

*Az utóbbi időben, főként vallásos roma közösségek az utolsó két sor helyett inkább azt éneklik:
Megáldottál, megváltottál, / Országodba befogadtál.*

Jelmondat

Az 1971-es világtalálkozáson elfogadták a nemzetközi cigánység jelmondatát is:

OPRE ROMA!

Jelentése: Fel, romák!, mely egyértelműen a roma nemzettudat ébredésének szellemében született. Az Opre Roma! használatos a cigány himnuszcímeként is.